

A Mazsihisz a kóser vágás tilalmáról

A Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége megdöbbenéssel fogadta az Európai Bíróság azon határozatát, amely állatvédelmi szempontokat előbbre sorolt a vallásszabadságnál.

A bírósági döntés ugyanis ellehetetleníti az évezredes zsidó hagyományoknak megfelelő kóser vágást, és – félreértelmezett állatvédelmi okokra hivatkozva – veszélyes precedenst teremt ahhoz, hogy az egész kontinensen veszélybe kerüljön a kóser húskészítmények előállítása.

A Mazsihisz elfogadhatatlannak tartja a bírósági határozatot, és tiltakozik a vallásszabadságot súlyosan sértő döntés ellen az európai nemzetek zsidó hitközségeit képviselő Európai Zsidó Kongresszuson keresztül.

A magyar kormány az Európai Bíróság döntése kapcsán megerősítette, hogy a kóser vágás ügyét a vallásszabadság részének tekinti. A kormány évek óta következetesen képviselt hozzáállása megnyugtató a Mazsihisz számára. Nemzetközi fórumokon a Mazsihisz elnöke és több képviselője korábban már tájékoztatta a zsidóság képviselőit a magyar kormány véleményéről a zsidó vallás alapjait jelentő kóser vágás és cirkumcízio ügyében.

A zsidó szervezetek világszerte példaértékű kiállásként értékelik a magyar kormány vallásszabadság melletti nyilatkozatát. Az ügy kapcsán a Szövetség elismerését fejezi ki Orbán Viktor kormányának.

Hajós Alfréd köztéri szobrot kaphat Budapesten

Az első magyar olimpiai bajnoknak ez idáig nem volt köztéri szoba Magyarországon. A Mazsike most pályázatot írt ki a szobor elkészítésére a Magyar Olimpiai Bizottság megalakulásának 125. évfordulója alkalmából.

A Magyar Zsidó Kulturális Egyesület (Mazsike) néhány évvel ezelőtt kezdeményezte az első olimpiai bajnok, sportvezető és építész Hajós Alfréd köztéri szobrának felállítását. Mint az a szervezetnek a Kibic számára is elküldött közleményéből kiderül, a kezdeményezést mindenki örömmel támogatta. Az előkészítő munkálatok pedig mostanra értek abba a szakaszba, hogy kiírhatták a pályázatot az alkotóművészek számára, írja a *Kibic*.

A szobrot a Margitszigeten található, Hajós Alfréd elnevezett és általa tervezett Nemzeti Sportuszoda közelében helyeznék el. A szoborállítási projektben a Mazsikén kívül részt vesz a Maccabi VAC, a Magyar Olimpiai Bizottság, a Magyar Úszó Szövetség, a Hajós Alfréd Társaság, Budapest Főváros Önkormányzata és a Nemzeti Sportközpontok.

Az 1878-ban Guttman Arnold néven, szegény zsidó családban született Hajós Alfréd 1896-ban Athénban, az első újkori olimpiai játékokon nyerte Magyarország első aranyérmét 100 méteres gyorsúszásban. Ezt követően az 1200 méteres távon is a dobogó legfelső fokára állhatott fel.

Hajós Alfréd polihisztor volt: válogatott labdarúgóként, építésmérnök-ként, újságíróként is tevékenykedett. A Nemzeti Sportuszodán kívül ő tervezte a debreceni Aranybika Szállót, az újpesti labdarúgó-stadiont a Megyeri úton, illetve a holokauszt mártírjainak emlékművét a Kozma utcai temetőben.

Hajós Alfréd

Orbán Viktor ellenzi a kóser vágás megtiltását

A vallásszabadság, a zsidó-keresztény örökség, valamint az Európában élő zsidó közösségek elleni támadásnak minősítette Orbán Viktor miniszterelnök az Európai Bíróságnak a kóser vágás megtil-

den erőnkkel azon leszünk, hogy az összes lehetséges nemzetközi fórumon felemeljük a szavunkat ellene – fogalmazott Orbán Viktor.

Hozzátette: hisz egy olyan Európában, amely nemcsak biztosítja a

tásáról szóló decemberi döntését abban a levélben, amelyet Jichák Hercognak, a Zsidó Ügynökség elnökének küldött Jeruzsálembe – tájékoztatta az MTI-t Havasi Bertalan, a Miniszterelnöki Sajtóiroda vezetője.

Ennek előzménye, hogy a Zsidó Ügynökség vezetője december 31-én levélben fordult Orbán Viktorhoz, melyben felhívta a figyelmét erre az európai zsidó közösségek számára kiemelten fontos témára.

Válaszában Orbán Viktor úgy fogalmazott: az elmúlt évtizedben kormányra arra törekedett, hogy biztosítsa a magyar zsidó közösség biztonságát és jólétét.

Erőfeszítéseinknek köszönhetően megtapasztaltuk a zsidó élet és a zsidó kultúra reneszánszát Magyarországon, amelyet olyan figyelemre méltó események jellemeztek, mint a Maccabi Játékok és az évente megrendezett Zsidó Kulturális Fesztivál – írta.

Orbán Viktor szerint ennek szellemében mélyszéles csalódás volt az Európai Bíróság nemrégiben hozott ítélete, amely lehetővé tette a tagállamok számára, hogy fenntartsák a kóser vágások tilalmát.

Úgy gondolom, hogy ez a döntés nemcsak a vallásszabadság elleni támadás, hanem zsidó-keresztény örökségünk és az Európában élő zsidó közösségek elleni támadás. Következésképpen kormányom gyorsan elítélte ezt a káros döntést, és min-

vallásszabadságot, hanem büszkén kiáll a zsidó-keresztény örökség, hagyományok és értékek mellett, amelyek országaink és társadalmaink alapulnak.

Az Európai Bíróság tavaly december 17-én hozta meg döntését, amely fenntartotta a kóser rituális vágás betiltását Belgiumban.

Új fejlesztésű gyorseszteket kap a magyar zsidó közösség

A magyar holokauszt túlélők, a Szeretetkórházban fekvő betegek, illetve ezen intézmények dolgozói számára ajánlott fel 100 darab új fejlesztésű gyorseszteket Európa egyik vezető tesztgyártója. Az olasz cég kizárólagos magyarországi képviselője elmondta: a teszt a módszer tökéletesítését követően még egyszerűbb és könnyebb mintavételt tesz lehetővé.

A Mazsihisz a vírus magyarországi megjelenése óta kitüntetett figyelmet szentel a hitközségi intézményekben dolgozók szűrésére, hiszen a Covid-19 elleni harc egyik fontos fegyvere a tesztelés. A világ tesztgyártói igyekeznek egyre pontosabb mérési technikákat alkalmazni és egyre gyorsabb, jobb eredményeket elérni.

A jelenlegi tesztelési módszerekkellemetlen velejárója, hogy az orr vagy a garat tájékáról kell mintát venni, ám a közelmúltban született egy olyan módszer, amelynek révén ez a beavatkozás elkerülhető. Európa egyik vezető tesztgyártójának legújabb fejlesztése nyálmintából tudja kimutatni a vírust.

A szóban forgó olasz cég kizárólagos magyarországi képviselője, Barta Judit a tesztfázisban lévő módszerről elmondta: Reményeink szerint a teszt a módszer tökéletesítését követően még egyszerűbb és könnyebb mintavételt tesz lehetővé mind a kórházban, mind az otthonokban ellátott időseknél, és mindenki másnál is. Hozzátette: Nagy örömmel szolgál, hogy Európában Olaszországon kívül egyedül Magyarország,

ezáltal pedig a zsidó közösség kapott lehetőséget a legújabb, pontos és egyszerűen használható gyorseszte kipróbálására.

Az olasz partner 100 darab tesztet biztosított, amelyet Barta Judit a holokauszt túlélők, a Szeretetkórházban fekvő betegek, illetve ezen intézmények dolgozói részére ajánlott fel. Mint fogalmazott: A holokauszt poklait megjárta nagyszüleim és elpusztított családtagjaim emléke miatt egyértelmű volt, hogy hova kerüljenek, hol segítsenek ezek a tesztek elsőként. Ám Izrael chái!

Habár a koronavírus-járvány megjelenése nem várt kihívások elé állította az egész világot, a különböző válsághelyzetek megelőzésére és megoldására előzetesen kidolgozott protokollrendszerek nélkülözhetetlen segítséget jelentenek a krízis kezelésében. A Mazsihisz és a BZSH a közösség fizikai fenyegetettsége okán rendelkezik a váratlan helyzetek leküzdésére való protokollal és krízismenedzsmenttel, amelyeket a Szövetség a pandémia megjelenésekor azonnal aktivált. A zsidó közösség tagjai közül sokan azonnali segítséget ajánlottak a Mazsihisz-BZSH szervezeteinek: volt, aki szabadidejét ajánlotta fel, mások a védőfelszerelések vagy tesztek beszerzésében tudtak segítséget nyújtani. Különösen fontos volt ez a tavaszi időszakban, amikor nagyon nehéz volt a megfelelő maszkokat, kesztyűket, fertőtlenítőfolyadékokat, teszteket stb. beszerezni. Ezen segítség, nagylelkű felajánlások sorába tartozik az olasz cég hazai képviselőjének adománya is, amelyet zsidó közösségünk nevében hála-lásan köszönünk.

Chanukkai látogatás a Benjamin Óvodában

Örömmel kezdtük el már jó korán az óvodásoknak és bölcsődéseknek szánt chanukkai ajándékok elkészítését. A WIZO Hungary Egyesület hölgytagjai csaknem valamennyien anyák és gyakorló nagymamák. Gyermek-szerető, együttérző csapat vagyunk.

Idén az első lépés a csomagok tartalmának beszerzése volt. Közös megegyezés alapján csokoládé, amerikai mogoró, kisebb játékok, plüssfigurák, színes ceruzák, léggömbök és számtalan apró kedvesség került a kezünk alá. A lányok piros, a fiúk kék színű zacskókba rejtve kapták meg a gondosan, arányosan elosztott ajándékokat.

Ezt természetesen megelőzte a végre személyes találkozás, szigorúan maszkban. A járványra való tekintettel egy nagy teremben, egymástól két méter távolságban láttunk neki a csomagolásnak. Élveztük, hogy élőben láthatjuk és hallhatjuk egymást, és remek hangulatban folyt a munka.

A vezetőség három tagja képviselte az egyesületet az ajándékok átadásánál. A helyszínen az óvoda vezetője, Bóczén Zsuzsa igazgatónő vette át a kicsiknek szánt csomagokat.

A kóros kortünet, a Covid-19 vírus miatt csak bekukantottunk az egyik csoport szobájába. A gyerekek chanukkai dalt énekeltek, és még az ünnepet idéző rajzzal is megköszönték a meglepetést.

Azzal váltunk el egymástól, hogy a járvány elmúltá után továbbra is tartjuk a kapcsolatot a Benjamin Óvodával.

Az igazgatónő levélben köszönte meg egyesületünk ajándékát.

we

Elment egy túlélő

Majdán Béla
művelődéstörténész

Zsidó Közösségért díj 2020

Lednitzky András, a szegedi hitközség ny. elnöke

„A hetedik te magad légy...”

Talán mindegyik vidéki hitközségi elnökről elmondhatjuk, gazdag zsidó múlt nehéz örökösei. Különösen így van ez Szegeden, ahol Löw Lipót főrabbi, a szabadságharc tábori lelkesze, a magyar nyelvű prédikáció és az orgonával kísért istentisztelet legjelentősebb hazai meghonosítója, a modern zsidó tudomány első magyar képviselője határozta meg ezt az örökséget.

Mint a diófát ültető ember, úgy álmolta meg és telepítette a zsinagóga kertjébe Löw Lipót egykori bibliai botanikus kertjét.

Hat egymást követő ciklus után Lednitzky András már nem vállalta a Szegedi Zsidó Hitközség elnöki tisztségét. A *hetedikben* korára, egészségi állapotára hivatkozva már maga akart lenni. Ezt azonban környezetében kevesen hiszik el neki. Továbbra is ő maradt Izrael Államának tiszteletbeli konzulja. De ennél is fontosabb, hogy abból a zsidó vallási és szellemi közösségből, amit a hitközségben és Szeged városában ő teremtet, nem lehet kilépni.

Számunkra különösen fontos, hogy a hitélet és a zsidó közösség megújítása mellett a Tisza-parti város gazdag kulturális életében helyet és teret talált a zsidó kulturális hagyományoknak. Igazolva azt, hogy zsidó kulturális élet lehet Budapesten kívül is.

A tavasztól őszi tartó zsinagóga-koncertek, a Szegedi Őszi Zsidó Kulturális Fesztivál, amely zenei események mellett képzőművészeti, irodalmi, gasztronómiai rendezvényekkel is gazdagítja a várost, Lednitzky András 23 évig tartó hitközségi elnökségének örökségéhez tartoznak.

Azt kívánjuk, hogy még sokáig él-

vezze munkájának gyümölcseit, jó egészségben!

Kirschner Péter Mazsike-elnök laudációja

Paszternák Tamás és András, a komáromi hitközség vezetői

Az 1791-ben alapított – és a vész-korszakot leszámítva a rendszervál-

közösség vezetősége, munkatársai és tagjai aktív részvételével elkezdte újragondolni mindazt, ami a komáromi zsidó életet jellemezte az 1989-es változások után. Ekkortól fogadja rendszeresen látogatóit a Shalom Klub, ebben az esztendőben indul útjára a 294 hónapja megjelenő két-nyelvű Hitközségi Híradó, a kile-

A Menház a komáromi zsidó élet központja

tás előtt is folyamatosan működő – komáromi hitközség életében 1996-ban kezdődött új fejezet.

Abban az évben két középiskolás fiatal, Tamás és András szüleik, a

Az eltelt 24 esztendőben az eredetileg szegény emberek hajlékál szolgáltató, 1896-ban épített Menház épülete valóban Zsidó Kulturális és Közösségi Központtá vált. Hazai és külföldi pályázatok, támogatók és adományozók közreműködésével nemcsak a falak, a zsinagóga, a közösségi terek újultak meg, hanem koncertekkel, kiállításokkal, irodalmi estekkel, szabadegyetemekkel, konferenciákkal, pedagógus-továbbképzésekkel, nyílt napokkal, élményhétvégékkel, ifjúsági és világtalálkozókkal élt tovább a zsidóság, hagyományaink, kultúránk a Duna és a Vág folyók találkozásánál.

A közösség 2000-ben hirdette meg Chalon – Ablak programját, melynek keretében szélesre tárta a Menház kapuit más felekezetek hívei előtt is, akik érdeklődnek vallásunk iránt. A Komáromi Napok, a Zsidó Kultúra Európai Napja alkalmából évente szervezett programok több ezer résztvevője kaphatott betekintést mindennapjainkba a zenén, az irodalmon, a művészeteken keresztül.

Szép kivitelű újságot adnak ki magyar és szlovák nyelven.

A kulturális élet felpozíciója mellett fontos volt a tradíciók továbbvitele, a nagy ünnepek, a chanukka, a sábeszek megtartása, fontos volt a közösség múltjának megőrzése, a vész-korszakban történtek feledésbe merülése elleni oktatási tevékenység kiszélesítése az egész régióban. A Magyar Zsidó Múzeummal és Levéltárral együttműködve megújított Schnitzer Ármin Mikromúzeum, a Spitzer Béla Kiskönyvtár égisze alatt megjelentetett könyvek, kiadványok, a Machar online oktatási program, a virtuális közösségi megjelenések mind a fenti célokat szolgálták – sikerrel.

Róbert Péter laudációja

Szomorú chanukka Zalaegerszegen

Már a harmadik gyertya gyulladt ki a kilencágú menórán. A zsidó vallás egyik legvidámabb ünnepe alkalmából Preisz Józseffel, a zalaegerszegi hitközség örökös alelnökével beszélgettünk.

A chanukka egy győzelemnek és egy csodának állít emléket. Három évig tartó szabadságharcnak vetett véget a csata a szíriai görögök és az úgynevezett makkabeusok között mai időszámításunk előtt 165-ben. Mindez a Jeruzsálemi Templom visszafoglalásával fejeződött be, így helyreállt az ókori Izrael önállósága. Az ünnepet jelölő szó maga felavatást jelent, utalva arra, hogy a templomot ismét Istenük oltalmába ajánlhatták. Eddig a győzelem.

A csoda pedig a legenda szerint abban áll, hogy a Szentélyben a szíriaiak kivonulása után csupán egyetlen napra elegendő szent olajat találtak. Ezzel gyújtották meg a menóra fényeit, amelyek egy helyett nyolc napig égtek ugyanazzal az olajmennységgel. Éppen ennyi idő kellett ahhoz, hogy új, megszentelt olajat tudjanak készíteni.

– Ennek emlékére gyújtunk meg a chanukka alatt nyolc napon át egy-egy gyertyát, s ezért is nevezzük a fény ünnepének – mondja a Pajzsszegen felnőtt **Preisz József**, akit 1962 óta megszerte Zala egyik legjobb órájának ismerünk, noha éppen most döntött a végleges nyugállományba vonulás mellett, meghozza Rebeka kisunokája legnagyobb öröme.

– Gyerekkoromban is gyújtotta a gyertyát édesanyám, ezeken a napokon pedig fánkot sütöttek az asszonyok, de fahéjas-diós kiflik is kerültek az asztalra. A krumplítócsni és a palacsinta ugyancsak gyakori chanukkai finomságok. Az olajban sült ételek a szentélybeli, nyolc napig égő szent olajra utalnak.

A gyerekek a négy oldalán négy héber betűvel ékes, forgatható fájátékkal, a trenderlivel játszottak, a kipörgetett betűk szerint lehetett nyerni vagy veszteni. Dióban, mogyoróban játszottak. (A fájátékra festett betűk a „nagy csoda történt ott” mondat szavainak kezdőbetűire utalnak.)

– A család tagjai együtt töltötték a nyolc estét, a gyerekek ajándékot kaptak, a kártya ilyenkor engedélyezett volt – folytatta a hitközség örökös alelnöke. – A Talmud is azt írja, ilyenkor nem szabad böjtölni és gyászolni. A színes gyertyákat gyakran kitétték az ablakokba, hogy mindenki lássa, a házban ünnepelnek. Ma már ez a szokás vallási hovatartozás nélkül kedvelt városokban, falvakban. A chanukkai délutánokat a zsinagógában imádkozással szokták kezdeni, sötétedés után pedig otthon vidámságban töltötték az estét. Én gyerekként is ismertem a vallásunk hagyományait, bár a szüleim, mivel megjárták a holokauszt poklát, nem szerettek sokat beszélni a zsidóság különlegességéről. Karácsonyfánk is volt persze, így duplán örültem.

A zalaegerszegi hitközség az elmúlt években megajándékozta a várost a fény ünnepével: a zsinagógában zenés műsor és fánk várta a betérőket.

– Erre most a járvány miatt nincs lehetőségünk, reméljük, pótolhatjuk a következő esztendőben – mondta Preisz József, hozzátéve, a chanukka olykor egybeesik a keresztény karácsonnyal, olyankor Zalaegerszegen is együtt lehet megélni a várakozást, örülni annak, hogy közösen építjük a városi közösséget. Amihez a chanukkai vendéglésen túl számos kulturális eseménnyel járult hozzá az elmúlt 25 évben a hitközség.

Vajon így lesz-e ezentúl is?

– Azzal a lánggal, energiával nem biztos, hogy tovább tudjuk vinni, mint ahogy Vili tette, de mindent megteszünk, hogy felnőjünk a feladathoz. Őt nem lehet pótolni, a veszteségünk óriási – utalt a hitközségi elöljáró a nemrég elhunyt Siklósi Vilmosra, a hitközség elnökére, aki valóban olyan elhivatottsággal szolgált a hitközség érdekében, ami nehéz lesz folytatni. – Kisebbségi lánggal, de továbbvisszük az eddigi munkát. Dupla a fájdalom, hiszen most a vírushelyzet miatt nem tudunk találkozni egymással, és a telefon sem szólal már meg soha. Vasárnap délen vagy késő este, ha jött egy szikra, egy ötlet, konzultáltunk, vitakoztunk. Sok mindent azonosan, más dolgokat másképp láttunk, de a végén mindig egyezsre jutottunk. Az asztaltól addig nem keltünk fel, amíg békét nem kötöttünk. A barátom volt...

Siklósi Vilmost Budapesten helyezték örök nyugalomra, emellett a zalaegerszegi zsidó temetőben szomorúfűzfát ültettek, s mint a korlátozások engedik, megemlékezést tartanak a tiszteletére. Emléktáblát is készítettek, amit szintén a temetőben helyeztek el. Évente a születésnapján, február 19-én szeretnék felidézni mindazt, amit a közösségért tett.

A hitközségnek és a Béke-Shalom Baráti Társaság helyi szervezetének köszönhetően városunkba látogattak Izrael budapesti nagykövetei, izraeli kirándulások fűződnek a nevükhöz, képzőművészeti kiállítások, hangversenyek, színházi előadások szegélyezték az elmúlt éveket.

A közösség a sajnálatos haláleset miatt készül a tisztújításra, amelyhez az anyaszervezetre, a Mazsihiszre is szükségük lesz. Az új elnök személye a zsidó szabályok szerint anyai ágon zsidó származású emberek közül kerülhet ki. A vezetőt héttagú elnökség is segíti.

– Szeretnénk folytatni a Remény Közalapítvány által alapított Másokért Emléklapok elnevezésű elismeréssorozatot, amelyet most szeptemberben, a zsidó újév alkalmával sajnos nem tudtuk átadni azoknak, akiknek e módon szeretnénk köszönetet mondani önzetlen, másokért végzett munkájukért. Ezt pótolni is feladatunk lesz – vázolta a terveket Preisz József. – A Zala vidéki temetők felújítása sem maradhat félbe, ez mindkettőnk szívügye volt. Huszonkét sírkertet a Mazsihisz és a megyei önkormányzat segítségével sikerült rendbe tenni, de legalább még ennyit fel kellene újítani, hiszen hozzátartozók hiányában nincs, aki gondozza őket. Nagyon örültünk, hogy a helyi önkormányzatok partnereink ebben a nagyszabású munkában, reméljük, a közösen létrehozott értékeket sikerül megőrizni az utókor számára.

A chanukka szép és derűs ünnep. Egerszegen a fény mellé sajnos 2020-ban fájdalom is szegődött.

Arany Horváth Zsuzsa / zaol.hu

Preisz József unokájával, Rebekával egy korábbi hitközségi chanukkán

Fotó: ZH-Archívum

„Kóser” a vakcina

Az Ortodox Unió (OU) és az Amerikai Rabbitanács (RCA), két ortodox zsidó vallási szervezet közleményt adott ki, amelyben oltásra ösztönözte közössége tagjait. Néhány amerikai ortodox rabbi megerősítette ezt a kijelentést.

Nem az a feladatunk, hogy megpróbáljuk meggyőzni az oltásellenes mozgalmat, hanem pozitív hozzáállást fogunk tanúsítani az oltás kapcsán közösségünkkel, amely szilárd, megalapozott közegészségügyi útmutatást keres a járványhelyzet megoldására – mondta **Moshe Hauer** rabbi, az OU ügyvezető alelnöke.

Noha a világ ortodox zsidó közösségeinek többsége be akarja magát oltani, egy jelentős kisebbség nem fogja beadni a vakcinát, bármi is történjen. Meggyőzni semmilyen módon nem lehet őket a vezető rabbik szerint.

Dr. Aaron Glatt ortodox rabbi az oltás elutasítását a kormányokkal szembeni bizalmatlanságnak tulajdonította, ami a több száz éves zsidóüldözés eredménye. *A zsidó emberekben való kísérletezés olyan dolog, amit a náciak vittek végbe a holokauszt során, ezért vannak közösségeink néhány tagjában kétféle a most piacra dobott vakcinákkal kapcsolatban* – mondta Glatt, aki hozzátette: *Az embereknek fel kell ismerniük, hogy amit csinálnak, vagyis hogy elutasítják az oltást, az nemcsak rájuk, hanem a közösségeikre is hatással van.*

Az ultraortodox közösségek mind Amerikában, mind Izraelben a globális járvány kezdete óta összecsapnak a hatóságokkal a koronavírus miatt. Ezekben a közösségekben terjedt a leggyorsabb ütemben a járvány, az ultraortodoxok eddig azonban elutasítottak bármiféle külső segítséget.

Kulka Frigyes, az orvosi és Paganinije

Az embert egészében kell gyógyítani, nem a betegséget – vallotta Kulka Frigyes, aki főképpen a tüdőkörok kutatására, kezelésére, ugyanakkor a tüdőátültetés lehetőségének analizálására fordított figyelmet, ám természetesen az egyetemi hallgatók oktatásában is részt vállalt. Az ipolysági születésű mellkassebész és tüdőgyógyász regénybe illő életútjába pillantunk bele...

Amint az *A visszatért Felvidék adattára 1918–1938* című kiadványban nyilvánvalóvá válik, a bisztricsányi illetőségű Kulka Miksa 1893-ban Ipolyságon alapozta meg függet-

bírósi tárgyaláson. Az Ipolysági járás főszolgabírája két évvel korábban – egy zsidó nő rejtegetéséért – bűnösnek találta Frigyes édesanyját, aki végül az auschwitzi koncentrációs táborban lelte halálát.

Frigyes még nem volt húszéves, mikor munkaszolgálatos lett.

Szentkirályszabadján, ahová repülőteret építeni vezényelték, társaival hallgatta, amint tőlük nem messze, az Appelplatzon (gyülekezőhelyen) a bori különítmény maradványait, köztük Radnóti Miklóst „búcsúztatja” egy Murai nevű alezredes. Névsorolvasáskor kiderült, hogy a körlet-

durván kétszáz kilométerre lévő Ipolyságra.

Hazaérve arra kellett rádöbbennie, hogy családjából egyedül ő élte túl a szörnyű eseményeket. Ekkor határozta el, hogy miként azt korábban édesanyjának megígérte, orvosként fog tevékenykedni, függetlenül attól, hogy még fiatal medikusként is inkább színész lett volna, s állítólag erős palóc akcentusa miatt tanácsolták el a pályától. A történet szerint üres zsebbel és üres gyomorral, egy tehervagon tejetén utazva jutott el Budapestre, ahol 1945-től a Pázmány Péter Tudományegyetem Orvostudományi Karát kezdte el látogatni. Miután 1950. augusztus 25-én diplomázott, orvosdoktorrá avatták; kutatási területe a mellkassebész és a tüdőgyógyászat lett.

1959-ig az Országos Korányi TBC-szanatórium Intézet Sebészeti Osztályának gyakornoka, alorvosa, majd klinikai adjunktusa volt; közben a koreai háború idején az észak-koreai Rákosi Mátyás Kórház Mellkassebészeti Osztályán is dolgozott, sokszor méltatlan körülmények között. Elég, ha csak a hadi kórház röntgengépe működésének mikéntjét említjük meg: egy koreai fiú biciklin ülve, a pedált tekerve szolgáltatta hozzá az áramot...

A megszokottnál sokkal korszerűbb szemlélettel dolgozó, kitűnő szervező hírében álló Kulka Frigyes 1959-ben költözött Szegedre, hogy az ottani klinika vezetőjének, Petri Gábornak a kérésére a Szegedi Orvostudományi Egyetemen dolgozzon. Az évek során volt az intézmény I. számú Sebészeti Klinikájának docense, de 1969-től egyetemi tanár, később pedig (1972–1978-ban) rektorhelyettes is. A nagydoktori disszertációját megvédve, már mint az orvostudományok doktora alakította ki az ország első speciális mellkassebészeti osztályát. Rengeteget dolgozott, egy rádiós beszélgetésben mégis azt nyilatkozta, hogy minden percet sajnál, amit születéssel kellett eltöltenie...

1979-es Budapestre költözése után az Orvostovábbképző Egyetemen munkálkodott; 1981-től az I. számú Sebészeti Klinika tanszékvezető egyetemi tanára, majd 1986-tól rektorra volt.

A legszárazabb tananyagot is képes volt olyan színesen előadni, hogy mindenki érdeklődését felkeltette. Előadói, színészi képességei csodálatosak voltak. Környezetét mindig magával ragadta. (...) Meghatározó élmény volt, amint a betegekkel bánt, beszélt, igyekezett a gyógyulásba vett bizalmat felkelteni, megtartani. Az orvostanhallgatóktól az idősebb kollégáig, a szakszemélyzetig bezárólag mindenkivel türelmes volt – idézte fel Kovács Károly mellkassebész-professzor 2017-ben.

1989 áprilisában ott volt azon orvosok között, akik egy szakvéleményben megállapították, hogy egy bizonyos Kádár János egészségi állapota miatt alkalmatlanná vált pártmunkájának ellátására. E jelentés alapján kezdeményezték Kádár nyugállományba helyezését és felmentését pártelnöki tisztsége alól.

A sebészi munkát mesterségnek, művészetnek és tudománynak leíró szakember, aki a Magyar Népköztársaság Babérkoszorúval Ékesített Zászlórendjét is megkapta, 1989. szeptember 23-án hunyt el. Fennmaradt a történet, hogy amikor a vastagbél-daganattal küzdő Kulkát a saját rektori irodájában található betegágya mellett meglátogatta egy fiatal orvos, a hazai tüdőtranszplantáció alapjainak megteremtője a hasára vont a látogató kezét, hogy az megtanulhassa kitapintani az áttéteket.

ÉVFORDULÓ

Az Eichmann-per ítélethirdetése Jeruzsálemben

60 éve, 1961. december 15-én kötél általi halálra ítélte Adolf Eichmann a jeruzsálemi bíróság. *Teljes csend honolt a teremben. Az emberek még a lélegzetüket is visszafojtották – emlékezett vissza a hatmillió zsidó kiirtásában kulcsszerepet játszó Adolf Eichmann ügyében hozott ítélet felolvasása előtti pillanatokra Gideon Hausner izraeli főügyész.*

A két bíró humánumból már a 211 oldalas ítélet felolvasása előtt közölte Eichmann-nal, hogy a bíróság a zsidó nép és az emberiség ellen elkövetett bűncselekményben, valamint háborús bűnökben bűnösnek találta. A holokauszt „főszervezőjének” arcára döbbenet ült ki, olvashatjuk az *MTI* írásában.

Miután leültették, mintegy 20 percen keresztül idegesen fészkelődött és grimaszolt. Az ítéletet a bírók ezután felváltva, összesen 15 órán át olvasták fel. A jeruzsálemi bíróság három nappal később, 1961. december 15-én kötél általi halálra ítélte Eichmann-t.

A náci vezetés az 1942 januárjában megtartott wannsee-i konferencián döntött a zsidókérdés „végső megoldásáról”. A németek által megszállt területeken élő zsidók azonosításának, begyűjtésének, valamint a birodalom területén felállított koncentrációs táborokba történő deportálásának megszervezésével Eichmann-t bízták meg.

A náci háborús bűnös a második világháború után amerikai hadifogságba került, de sikerült megszöknie. 1950-ben Ricardo Klement néven Argentínába költözött. Az izraeli titkosszolgálat az 1950-es évek végén Adolf Eichmann Klaus nevű fiának barátnője, egy Buenos Airesben élő zsidó lány, Sylvia Hermann segítségével bukkant a nyomára.

A Moszad ügynökei végül 1960. május 11-én – az argentin hatóságok tudta és engedélye nélkül – elrabolták Eichmann-t, akit május 20-án be-

Eichmann a tárgyaláson és a börtön udvarán

gyógyszerezve, balesetet szenvedett izraeli légiutas-kísérőnek álcázva Izraelbe szállították, és bíróság elé állították.

Eichmann pere a nürnbergi mellett a legnagyobb nyilvánosságot kapott tárgyalás volt a második világháború alatt a náciak által elkövetett bűnökkel kapcsolatban. Az igen alapos eljárás során – hatalmas nemzetközi érdeklődés közepette – feltárták a népiártó náci politika ideológiai alapjait, mechanizmusát is. A per alatt Eichmann végig azzal védekezett, hogy parancsot teljesített, a bíróság azonban nem fogadta érvelését, és kegyelmi kérvényét is elutasította. A halálos ítéletet május 31-én hajtották végre. Eichmann hamvait a Földközi-tengerbe szórták, hogy sírja ne válhasson zarándokhellyé.

Az 1906-ban született Eichmann ifjúkorát – Hitlerhez hasonlóan – Linzben töltötte. 1932-ben Bécsben lépett be a náci pártba, ahol a „zsidókérdés” szakértője lett. Az 1938-as Anschluss után ő „tisztította meg” Bécset a zsidóktól, Nyugat-Európa lerohanása után hatékonyan és lelkesen szervezte a zsidók jogfosztását, kirablását és deportálását, majd a zsidókérdés „végső megoldásáról” döntő 1942. januári wannsee-i tanácskozás után a megmaradt zsidóság azonosítását, összegyűjtését és megsemmisítő táborokba szállítását.

Magyarország 1944. március 19-i német megszállása után az ő irányításával kezdődött meg a gettósítás és a deportálás. Auschwitzban több mint 400 ezer vidéki magyar zsidó pusztult el. A deportálásokat a nyáron a nemzetközi tiltakozás hatására Horthy Miklós kormányzó leállította. Eichmann ekkor távozott, de a nyilasok október 15-i hatalomra jutása után visszatért, ő javasolta a gyalogmenetek indítását Bécs felé.

Az utolsó mondattal kezd! című könyv kiadói fülszövegében Kostic Szilárd az alábbiakat írja róla: *Kimagasló alakja volt az orvoslásnak, sem előtte, sem utána nem tudok megnevezni a magyar orvostársadalomban senkit, aki hasonló jelenség lett volna. Nincs hozzá fogható egyéniség. Pontosan diagnosztizált, pillanatok alatt átlátta a legbonyolultabb helyzeteket is, villámgyors és helyes döntéseket hozott.*

A tüdőtranszplantáció alapjait megteremtő Kulka, aki már a hatvanas években végzett kutyákon tüdőátültetést, egy Horváth Ádám által rendezett 1985-ös portréfilmben mesélte el a történetet, mely szerint 1944-ben látta utoljára édesanyját, amikor bevagonírozták a zsidókat. Elmondása szerint megjegyezte annak a marcona külsejű tábori csendőrnök arcát, aki édesanyját lökdöste. Amikor 18 évvel később Humboldt-ösz-töndíjasként Münchenben tartózkodott, egy gyomorperforációtól szenvedő betegben felismerte ezt a

csendőrt. Kulka megoperálta. A korábbi csendő, aki maga mondta el az orvosnak, hogy a háború alatt két évig Ipolyságon szolgált, meggyógyult.

Ez a mi ars poétikánk. Ha gyógytunk, akkor mindenről megfeledekezünk, akkor is, ha ez nagyon nehéz – emlékezett Kulka Frigyes, akit Füzesi Kristóf gyereksebész az orvosi és Paganinijének nevezett.

1986-ban az ipolysági Honti Közművelődési Klub meghívására visszatért a városba, hogy Mire képes a sebészet, és mit hozhat a holnap? címmel adjon elő. Fia, a Kossuth- és Jászai Mari-díjas színművész, Kulka János, akit 2014-ben Ipolyság díszpolgárává avattak, több alkalommal is fellépett már édesapja szülővárosában, ahol a Kulka család történetére nemcsak az egykori neológ zsinagóga falán található holokauszt-emlékmű emlékeztet, hanem az Ipoly Menti Találkozások keretein belül 2019 májusában felavatott botlatókövek is...

Kaszmán Zoltán / Ma7

Fotó: Fidelio

len szállítási-fuvarozási vállalkozását. Nándor nevű fia ennek a vezetéséhez csatlakozott 1917-ben. Jelen írásunk hőse nyolc évvel később, 1925. január 31-én látta meg a napvilágot az ipolysági futballszakosztály elnökeként is tevékenykedő Kulka Nándor és Schubert Melánia gyermekeként.

Az öreg ságiak között az a hír járta: Frigyes is remekül futballozott, a csapat jobbszélsője volt, továbbá kiválóan pingpongozott. Fűrge eszű, fűrge lábú-kezü fiú volt. Akkor még senki sem tudhatta, hogy a reflexek élesítésének milyen hatalmas jelentősége lesz a későbbiekben – írja L. Horváth Katalin, aki Az utolsó mondattal kezd! címmel 2020 szeptemberében jelentette meg az emberiségéről és mély empátiájáról is ismert gyógyítóról szóló könyvét. A szerző az eredetileg Friedrichként anyakönyvezett Kulka Frigyes vagányságáról is említést tesz: A házuk a gimnáziummal szemben állt, s a visszaemlékezők szerint amikor késett az iskolából, egyszerűen beugrott az ablakon az osztálytermébe. A családi legendáriumban fennmaradt, hogy tizenhárom éves korában titokban elköltötte a garázsból a szállítmányozó autót, és elvitte vele kocsikázni a gyógyszerész lányát. Akkor még aligha tudott vezetni, és egy fának kormányozta az autót. Nem történt súlyos szerencsétlenség, csak a szélvédő törött el, és az üveg kicsit megebezte utastársa arcát. A fiatalember gálánosan felajánlotta, hogy ha a heg miatt nem akad kéréje a lánynak, ő feleségül veszi.

Frigyes – aki ugyan a Frédi becenevet kedvelte a legjobban, de ipolysági osztálytársai, sőt családtagjai is inkább Fricinek szólították – csak kilencéves volt, amikor első alkalommal döbbsent rá a halál közelségére: négyesztendő hűga, Vera agyhártyagyulladás következtében elhunyt. Hamarosan egymást követték a családi tragédiák...

A fiú 1935-től a helyi középfokú oktatási intézményt, a mai Szondy György Gimnáziumot látogatta. Itt érettségizett 1943-ban, származása miatt azonban nem tanulhatott tovább. Amikor 1944 májusában a számottevő zsidó kisebbséggel rendelkező kisváros izraelitáit gettóba zárták, a Kulka család már túl volt egy

ben ketten meghaltak, helyettük a bábáskodók közül kettőt, őt és még egy főt a boriakkal együtt bevagonírozták. Amíg a szerelvény vesztegelt, ők kibontották a vagon padlóját, és az éjszaka leple alatt kimásztak, majd visszalapokodtak a körletbe. Kulka két nap múlva levelet kapott az apjaitól MUSZ-táborból. Az apja írta. Biztatta, hogy szökjön át hozzá, majd szökjének együtt Pestre. Azt írta: van svéd menlevél. Frigyes ma-

A Korányi- és Semmelweis-emlékéremmel kitüntetett Kulka Frigyes a Magyar Sebész Társaságnak, az Európai Sebész Társaságnak, az Egészségügyi Tudományos Tanács Orvostechikai Bizottságának és az Országos Sebészeti Kollégiumnak is elnöke volt. Ő képviselte Magyarországot a Nemzetközi Sebészeti Kollégiumban.

radt – áll a Napkút Kiadó gondozásában megjelent kötetben, amiben Kulka Nándor sorsáról is olvashatunk: 1945 tavaszán, amikor a közeledő angol-amerikai csapatok elől igyekeztek kiüríteni a bergensbelsenit lágert, a fogolyvonatot légitámadás érte. Sok őrizetes megszökött, az ott maradt, járóképtelen embereket pedig megtizedelték az SS-ek. Köztük volt – a svéd menlevél ellenére – a Józsefvárosi pályaudvaron bevagonírozott Kulka Nándor is. A barátai temették el a cellei vasútállomás közelében, a 217-es kilométerkönél.

Kulka Frigyes 1945 februárjában rövid ideig egy nemeskocsi istállóban húzta meg magát, a tábori csendőrnök viszont rátaláltak, s miután kihallgatták és megverték, a szombathelyi katonai fegyházba szállították. A katonai bíróság első körben halálra ítélte, ezt később tízévesnyi börtönre módosították. Amint az a Kulka Frigyes-kötetből kiderül, paradox módon egy légitámadás hozta meg a szerencséjét, hiszen akkor sikerült kimenekülnie a börtönből, amikor a kaszányát bombatalálat érte: *Kulka a szovjet csapatok mögött, gyalog, egy német halottáról leszedett, három számmal nagyobb bakancsban, klottnadrágban, rangjelzés nélküli katonakabátban, leventesapkában elindult „haza”, a*

IZRAELI SZÍNES

Forró béke Marokkóval?

Politikusok és marokkói származású izraeli zsidók százezrei köszöntötték Izraelben a kapcsolatokat újbóli normalizálást Marokkóval – jelentette a helyi média.

Benjámín Netanjahu miniszterelnök a chanukka nyolcnapos ünnepének első gyertyagyújtásánál, a Siratófalnál üdvözölte az egyezményt Marokkóval, melyet előzőleg **Donald Trump** amerikai elnök Twitter-üzenetben hozott nyilvánosságra, írja az MTI.

Netanjahu reményét fejezte ki, hogy *forró béke* születik Marokkóval. *Min-dig hittem ebben a békében, mindig is a békéért dolgoztam, és ez most a szemünk előtt valósul meg* – mondta az elnök.

A Times of Israel című angol nyelvű honlap emlékeztetett rá, hogy az 1990-es években Izrael és Marokkó a palesztinokkal kötött megállapodásokat követően alacsony szintű diplomáciai kapcsolatokat létesített, de ezeket a második palesztin felkelés 2000-es kibukkanása után megszüntették.

Az utóbbi években azonban élénkült az informális kapcsolatok, és becslések szerint évente 50.000 izraeli utazott Marokkóba szervezett, csoportos kirándulásokon, elsősorban megismerni az ott élt és ma is élő zsidó közösség hagyományait, és gyakran felkeresni családjuk eredeti lakhelyét.

Netanjahu a teljes diplomáciai kapcsolatokról beszélő Trump-pal ellentétben nem a követségek megnyitását említette, hanem csak az összekötő irodák létesítését. Ez azt jelentheti a Jediót Ahronót című újság honlapja, a Ynet szerint, hogy valószínűleg az országok között 2000 októberéig fennálló kapcsolatok újratemetésében állapodtak meg, és csak később tervezik nagykövetségek létrehozását.

VI. Mohammed marokkói király és Benjámín Netanjahu izraeli miniszterelnök
Fotó: Getty Images / EPA

Marokkó a Ynet szerint előbb meg akar bizonyosodni arról, hogy **Joe Biden** új elnök adminisztrációja nem változtatja meg Trump döntését a nyugat-szaharai marokkói szuverenitás elismeréséről.

A Ynet kiemelte, hogy hasonlóan az elmúlt hónapokban az arab országokkal aláírt korábbi megállapodásokhoz, Netanjahu most sem értesítette **Beni Ganc** védelmi és **Gabi Askenázi** külügyminisztert, azonban ezúttal az amerikaiak közvetlenül tájékoztatták őket már több héttel ezelőtt a kapcsolatok biztató előrehaladásáról.

Üdvözlöm a hivatalos kapcsolatok várható kiépítését Marokkóval. Ez lehetőséget kínál a két nép hosszú ideje fennálló kapcsolatának, valamint a most hivatalossá váló gazdag és dicsőséges történelmi partnerségének hivatalossá tételére – írta Ganc a Twitter-fiókjába.

Különösen lelkes videoüzenetben köszöntötte a normalizálást **Miri Regev** közlekedési miniszter, akinek édesapja Marokkóból vándorolt be Izraelbe. *Csoda, hogy szüleink, nagyszüleink életükben eljutnak gyerekeikkel, unokáikkal Marokkóba, abba az országba, ahol születtek, amelyet szeretnek, és büszkék lehetnek arra a dicsőséges örökségre, amelyet Marokkóból hoztak magukkal Izraelbe* – mondta Regev.

Mi, az Izraelben és szerte a világon élő marokkói zsidók, különösen vágyunk erre a napra, hogy valódi béke legyen a marokkói és a zsidó nép között – hangsúlyozta **Árje Deri** belügyminiszter, aki 9 évesen érkezett Izraelbe Marokkóból.

Az Egyesült Arab Emírségek, Bahrein és Szudán után Marokkó a negyedik arab ország, amely az elmúlt négy hónapban megállapodott Izraellel a kapcsolatok rendezéséről.

Izraeli katonalány lett 2020 legszebb arca

Jáél Selbia izraeli modellt választották meg a 2020-as év legszebb arcának. A 100-as listára több más izraeli híresség is felkerült.

A TC Candler és a The Independent Critics 1990 óta választja meg az év 100 legszebb arcú nőjét a különféle média megjelenések alapján. A 2020-as listára több mint 40 országból kerültek fel modellek, színésznők, ismert média-személyiségek vagy egyszerűen csak lelkes amatőrök, akiknek sikerült a közösségi portálok segítségével a listát összeállítók látóterébe kerülniük, írja a *Kibic*.

A mostani 100-as listára három izraeli is felkerült. A 70. helyen található **Natalie Portman**, akit már 23. alkalommal választottak be a leg-

szébb arcú nők közé, 2008-ban ráadásul az első helyig jutott. A talán legnépszerűbb izraeli színésznő, **Gal Gadot** a 21. helyre került. A Wonder Woman-filmek sztárja hetedszerre került fel a listára, 2015-ben ő volt a második helyezett.

A 2020 legszebb arcának megválasztott **Jáél Selbia Cohen** viszont már negyedik szereplésével az első helyre tudott kerülni. A 19 éves izraeli modell ortodox zsidó családba született, korai modellkarrierje miatt konfliktusba került a vallásos lányiskolával, ahol tanult. Végül családjáé és oktatásügyi minisztérium közbenjárására folytathatta tanulmányait a modellikedés mellett, azzal a feltétellel, hogy utóbbi nem fog a tanulás rovására menni.

Az ortodox zsidó vallásos életmód

és a modellszakma összehangolása amúgy is komoly kihívást jelent a fiatal lányoknak. Egy milánói munkája során például négy napig csak kekszet evett, mivel nem talált más kóser élelmiszert a városban. Több megbízást pedig a szombati munkavégzés miatt kellett visszautasítania. Selbia jelenleg a kötelező katonai szolgálatot tölti a légierőnél.

Majd mindenki boldog

Az izraeli statisztikai hivatal közölte szokásos éves jelentését, viszonyítva a 18 évvel ezelőtti beszámolóhoz.

Az izraeliek 88,9%-a elégedett az életével, ez az adat 2002-ben 82,9% volt. 63,4% elégedett a gazdasági helyzetével, szemben a 2002-es 48,3%-kal. A megkérdezettek 57,1%-a úgy véli, a helyzete a következő években javulni fog.

Az egy főre eső éves bruttó jövedelem 128.758 sékel, amelyből a kötelező adók és egyéb befizetések után 107.652 sékel marad.

Az államadósság az éves GDP-hez viszonyítva 60,4%-ra csökkent, szemben a 2002-es 89,1%-kal. Ezzel szemben a háztartások adóssága a bankok felé 49,0%-ra emelkedett a 2002-es 46,8%-ról.

A férfiak élettartama 80,9 év, a 2002-es 77,5-tel szemben. A nőké 84,8 év, amely a bázisévben 81,5 volt.

Az Izraelben élők 83,2 százaléka elégedett a lakókörnyezetével, 88,3% elégedett a lakásával. A lakosság 30,0%-a jövedelmének felét a lakása törlesztésére és fenntartására fordítja.

Sakterek alkonya

Tel-Avivban megnyílt az első olyan étterem a világon, ahol laboratóriumban előállított csirkehúst szolgálnak fel. A vendégek étkezhetnek, és megnézhetik, hogyan készül a fő összetevő.

Izraelben The Chicken néven nyitottak éttermet, ahol a felszolgált csirkehúshoz hasonló készítményt laboratóriumban állítják elő, köszönhetően az izraeli SuperMeat induló vállalkozásnak. Az étterem nemcsak ropogós „csirkefilét” kínál, hanem lehetőséget arra is, hogy a vendégek megtekintsék a gyártás folyamatát, és megnézhessek, hogyan készül a laborhús. A tulajdonosok célja az in vitro hús népszerűsítése.

Az ott felszolgált csirkehamburger fő eleme a tenyésztett csirkehús, amit friss zöldségekkel és házi készítésű mártásokkal friss briós zsemlebe helyeznek.

Az induló vállalkozás számára mérföldkő az étterem megnyitása, mert lehetőséget ad arra, hogy visszajelzést kapjon az általa kínált termékről. A hamburgerért ugyanis nem kell fizetni, cserébe a vendégeknek egy kérdőívet kell kitölteniük a tapasztalataikról.

Több visszajelzés igazolja, hogy nem különböztethető meg a hagyományos gyártású csirkétől, és egyszerű ízű a hamburger, mondta **Ido Savir** vezérigazgató.

Az étterem megnyitása lépés a mesterséges hús népszerűsítése felé, és ezáltal megismerik azokat a kihívásokat, amelyekkel a vállalatok szembesülni fognak a termékkel a piacon. Rámutat, hogy mennyire fontos bemutatni az előállítás folyamatát. Az ellenőrizhető előállítási folyamat lehetővé teszi olyan kiváló minőségű, tápláló és ízletes csirkehús létrehozását, amely képes felérni a hagyományos hússal.

A cég három évet töltött el a gyártás fejlesztésével, azaz annak az optimális folyamatnak a megteremtésével, melynek során az állatokból vett sejtek maguk az állatok nélkül növekednek. A legnagyobb kihívás az volt, hogy alkalmassá tegyék a nagy mennyiségek előállítására.

A vezérigazgató szerint ha elterjed, az eljárásnak számos előnye lehet.

het a hagyományos állattartással szemben.

Ezután nem szükséges túlszűfolt helyeken antibiotikummal nevelni állatokat. Ráadásul ez a folyamat sokkal gyorsabb és hatékonyabb, mint a hagyományos állattenyésztés. Emellett szükségtelen az állatok leölése is. További előnyként említi, hogy megújuló energiával csökkenthető a hús környezeti lábnyoma, mivel előállításához kevesebb erőforrás szükséges.

Az élelmiszer egyelőre nem rendelkezik hatósági jóváhagyással, a kormányok még most dolgozzák ki a tenyésztett hús kategóriáját és az

Rivlin és a pápa jó ünnepet kívántak egymásnak

Ruvén Rivlin izraeli elnök telefonon beszélt Ferenc pápával, és kelles ünnepet kívántak egymásnak a koronavírus árnyékában.

Amikor legutóbb találkoztunk, Ön a béke megteremtéséért imádkozott a Közel-Keleten, és szerencsére imája meghallgatást nyert. A békemegállapodások új korszakában vagyunk – kezdte a beszélgetést az elnök, boldog karácsonyt és boldog új évet kívánva a pápának és a keresztényeknek szerte a világon és Izraelben. A pápa köszönetet mondott az elnöknek, és héberül kívánt kellemes ünnepeket chanukka alkalmából.

Fontos, hogy a világon minden ember megkapja a koronavírus elleni oltást, ne csak a gazdag országokból valók. Ez erkölcsi kötelességünk. A vírus megmutatta a világnak, hogy mindannyian egyenlők vagyunk Isten szemében – hangsúlyozta az elnök, majd gratulált Pierbattista Pizzaballa érsek jeruzsálemi latin pátriárkává történt kinevezéséhez.

A chanukka és a karácsony egyaránt olyan ünnep, amikor a családok és a közösségek találkoznak. A koronavírus-korlátozások alatt az ünneplés nagyon kemény és nehéz mindannyiunk számára – mondta Rivlin. A múlt hónapban találkoztam a keresztény felekezetek vezetőivel, és szorosan együttműködünk olyan megoldások keresésében, amelyek figyelembe veszik a vallási és egészségügyi követelményeket.

Végül az elnök köszönetet mondott a pápa mély barátságáért, és felkérte, hogy avassa fel a Kolostorok Földje projektet, amelyen hosszú évek óta dolgozik, és amelyről a Vatikánban tett mindkét látogatása során beszélt vele. Az egyházfő megköszönte az elnöknek a népek közötti bizalom kiépítéséért tett erőfeszítéseit, és azt mondta, hogy az imáiban Rivlin mindig mint a béke embere szerepel.

ujkelet.live

A zsidómentő Attenborough család

David Attenborough még mindig emlékszik arra a pillanatra, amikor kitört a második világháború. Ekkor történt ugyanis, hogy a szülei azt mondták a két velük élő zsidó menekült kislánynak: mostantól egy család vagyunk.

niába érkeztek, írja a The Jewish News.

Attenborough édesapja, Frederick a Leicesteri Egyetem igazgatója volt, és segített a német zsidó tanároknak áttelepülni az országba. Így került hozzájuk a két kislány is, akiknek ta-

Sir David Attenborough

Meghatóan beszélt a közelmúltban a 94 éves természettudós arról, milyen szerepet játszottak a szülei abban, hogy a 13 éves Irene és a 11 éves Helga Bejach biztonságos és szerető otthonra találjon. A két kislány az utolsó Kindertransporttal érkezett Nagy-Britanniába, és 7 évig lakott Attenborough-ékkel, olvashatjuk a *Kibic* cikkében.

Irene és Helga

Attenborough anyja, Mary aktivistaként dolgozott az 1930-as években, és Guernica bombázása során segített a baszk gyerekeknek elmenekülni. 1937-ben gondoskodott egy csoport fiatalról, akik Nagy-Britan-

nár apjával Frederick kapcsolatban volt. A lányok eredetileg New Yorkba készültek a rokonaikhoz, és csak egy rövid időt töltöttek volna az Attenborough családnál, de aztán kitört a háború, és a lányok náluk ragadtak.

A két lány nem beszélt angolul, de gyorsan alkalmazkodtak a környezetéhez, és a család nagyon megszerette őket. Irene még egy kicsit abban is közrejátszott, hogy David érdeklődése a természet felé forduljon, amikor adott egy borostyánkővet a fiúnak.

Attenborough visszaemlékezései szerint viszonylagos biztonságban vészték át a háborút, és csak nagyon kevés jutott el hozzájuk az Európában folyó borzalmakból.

Nem tudunk Auschwitzról, a koncentrációs táborokról egészen addig, amíg a szövetségesek le nem rohanják Németországot. Helga és Irene leveleket kaptak az édesapjuktól a Vöröskereszt közvetítésével, és úgy tudták, jól van, ami persze nem volt igaz.

A lányok édesapja 1944-ben Auschwitzban halt meg. Édesanyjuk már évekkor korábban elhunyt, ezért a háború után Amerikába mentek a rokonaikhoz.

De az Attenborough család továbbra is kapcsolatban maradt velük. *Ha New Yorkba mentem, mindig meglátogattam őket. Irene sajnos fiatalon meghalt, de Helga megházasodott, és több gyereke született. Még ma is kapcsolatban vagyunk.*

Megvásároljuk Izraeltől a Vaskupola radarrendszerét

A magyar hadsereg 2022-ben veszi át az első új radareszközöket, amelyek a szovjet korszak óta Magyarország birtokában lévő régimódi légvédelmi radarok helyébe lépnek.

A magyar hadsereg megvásárolja Izraeltől a kis hatótávolságú rakéták és tüzéségi lövedékek ellen védelmet nyújtó Vaskupola radarrendszerét, adta hírül az MTI.

Az izraeli állami vállalat leányvállalata, az ELTA Systems Ltd. vállalta el az új légvédelmi rendszer gyártását és leszállítását a magyar hadsereg számára.

Körülbelül két évvel ezelőtt nyolc radarrendszert értékesítettek Csehországnak 125 millió dollárért (mintegy 35 milliárd forint), de a jelenlegi ügylet várhatóan ennél nagyobb lesz a Ynet szerint.

Korom Ferenc magyar vezérkari főnök írta alá az izraeli fegyverüzletről szóló megállapodást. A magyar hadsereg 2022-ben veszi át az első új radareszközöket, amelyek a szovjet korszak óta Magyarország birtokában lévő régimódi légvédelmi radarok helyébe lépnek.

A hivatalosan ELM-2084 nevű radarrendszert az előző évtized elején fejlesztették ki az ELTA vállalatnál az izraeli honvédelmi minisztérium kutatás-fejlesztési igazgatóságának támogatásával, elsősorban a Gázai övezetből a szomszédos területekre érkező rakétatámadások elleni védelemre.

A rendszer képes alacsonyan repülő repülőgépek, helikopterek, pilóta nélküli légi járművek, rakéták és tüzéségi lövedékek észlelésére és bemérésére. A rendszert hozzáillesztették a Vaskupola légvédelmi projekthez, és összehangolták a tüzéség eszközeivel.

Az ELTA eddig mintegy 100 radarrendszert adott el több mint 2 milliárd dollár (közel 600 milliárd forint) értékben. Megvásárolta például Kanada, India és Finnország, valamint – külföldi értesülések szerint – Szingapúr is.

Antiszemita „csúcsteljesítmények” 2020-ban

Az amerikai Simon Wiesenthal Központ most is nyilvánosságra hozta az elmúlt év megítélése szerint legdurvább antiszemita tetteit. 2020-ban – az előző évektől eltérően – nem csupán megbotránkoztató eseteket, megnyilvánulásokat szemléltek, hanem nagyobb hangsúlyt helyeztek az újabb jelenségekre, trendekre.

1. A Covid-19, a legújabb vírus egyben a legrégebbi vírus táptalaja. A modern antiszemita középkelet, „fekete halálhoz” hasonlóan a zsidókat (valamint az ázsiai amerikaiakat) tették meg bűnbaknak a mostani járványért, melyet a 21. századi spanyolnáthának is szokás nevezni. Az oltás-ellenes internetes fórumok antiszemita szellemiséggel vannak átitatva.

2. A koronavírus idején a közösségi oldalak biztosítják a kapcsolatot a családon belül, a barátok között, az iskolai távoktatásban és a vállalkozások működéséhez. A Facebook és a többi nagy platform igyekezik gátat vetni a gyűlölethullámnak, ezért a legszélsőségesebb és legerőszakosabb rasszista hangok a Telegram csatornához menekültek, ahol alig van moderálás.

3. A zsidók és a judaizmus elleni gyűlöletkeltés bajnoka, Louis Farrakhan 35 év mérgezi a légkört Amerikában. Tévékenysége különösen felerősödött a George Floyd elleni gyilkosság nyomán, amikor ismert színes bőrű sportolók és művészek hangosan ismételték a tőle átvett eszméket. Hívei a pandémiát az emberiség kiirtására irányuló kísérletnek minősítik.

4. Az FBI szerint 2019-ben az USA-ban elkövetett gyűlölet-bűncselekmények 62%-a irányult zsidók ellen. 2020-ban folytatódott a zsinagógák elleni támadások, amelyek során – a Black Lives Matter tiltakozások nyomán – a kaliforniai Los Angelesben és Oaklandben, valamint a wisconsini Kenosha zsinagógáin jelentek meg graffitik, Chábád-központot gyújtottak föl az oregoni Portlandben és a Delaware-i Newarkban. Szabadtéri chanukkai mécsesgyújtást zavart meg egy városi terepjáró Kentuckyban. A zsidóságot az amerikai szélsőjobb és szélsőbal egyaránt demonizálja.

5. Az iráni al-Kudsz (Jeruzsálem) nap alkalmából Hámenei ajatollah a weboldalán szó szerint a „végső megoldást” idézte föl. Javad Zarif külügyminiszter így mentegőzködött: *Nem áll szándékunkban a bibsiket a tengerbe szorítani, nem tervezzük katonai akciót vagy öngyilkos merényleteket. A megoldás népszavazás lenne...* Az Iránnal szoros gazdasági kapcsolatok fenntartó EU-tagállamok (pl. Németország) rendszerint szó nélkül hagyják Hámenei holokauszttagadását és Izrael-ellenes uszítását.

6. Az európai antiszemitizmus a második világháború óta nem látott szintet ért el – fogalmaz a jelentés. Megjegyzik, hogy annak idején Hitler első

rendelkezései között szerepelt a zsidó rituális vágás (sechita) betiltása. Az állatok előzetes kábítás nélküli leölésének tiltása 2020-ban az Európai Bíróság napirendjén szerepelt, s a tilalom súlyos kihívást jelent a zsidó közösségek számára. A jelentés a francia igazságszolgáltatást azzal vádolja, hogy futni hagyta egy zsidók elleni merénylet végrehajtóját. Poszterek formájában éledőben van a zsidók elleni vérvád Toulouse-ban, ahol 2012-ben egy fiatal rabbit és három kisiskolást gyilkoltak meg. A 21 éves April Benayoumot, aki második lett a francia szépségkirálynő-választáson, élesen támadták a Twitteren, miután elmondta, hogy apja zsidó. Belgiumi és spanyol karneválokon zsidókat gúnyoló figurák jelentek meg. Andrzej Duda antiszemita szövegekkel kampányolt a lengyel választások előtt. Egy 16 európai országban rendezett közvélemény-kutatás alapján a népeség ötöde gondolja, hogy a zsidók tit-

az állapot az Illinoisi Egyetemen öt éve, a Dél-kaliforniai Egyetemen (USC) pedig már évtizedek óta tart. Előbbiben egy zsidó diákokat kizártak a diáktanács választási bizottságából, mert úgymond *elfogult*. Az egyetemen a kötelező érzékenyítési programba beiktatták a *Palesztin ellenállás 70 év izraeli terrorja* középette elnevezésű tantárgyat. Idén szeptemberben a diákönkormányzatban elhangzott az a követelés, hogy annak ne lehessen tagja az a tanuló, aki a Chábád vagy a Hillel szervezet tagja. A USC diáktanácsából ugyancsak kizártak három zsidót, akik nyilvánosan kiálltak cionista meggyőződésük mellett. Egy másik vezetőségi tag zaklatások és fenyegetések hatására mondott le.

9. Az USA külügyminisztere elítélte a BDS mozgalmat. A New York-i Demokratikus Szocialista Párt jelöltet állít a jövő évi helyhatósági választásokon. A jelölés feltétele egy kérdőív kitöltése. Ebben szerepel két

Egy kép Hámenei iráni elnök honlapjáról, rajta a felirat: Végső megoldás

kos összeesküvése irányítja a politikai és a gazdasági életet. AZ EBESZ jelentése szerint Európában a gyűlölet-bűncselekmények negyede zsidók ellen irányul.

7. A német kulturális és tudományos elit bírálta a Bundestagnak az Izrael elleni bojkottmozgalmat (BDS) elítélő határozatát. A mintegy két tucat intézményt tömörítő Kulturális Unió úgy találta, hogy a parlament al-sóháza ezzel korlátozza a szólásszabadságot. Ezt követően 900 művész, tudós és közéleti személyiség felhívásban nevezte a határozatot *veszélyesnek és a demokratikus közéletre nézve károsnak*. Mindez magyarázza, hogy az antiszemita Német-Palesztin Társaság miért számíthat egyes baloldali, szociáldemokrata és zöld párti képviselők támogatására. A szocdem ifjúsági szervezet (JUSOS) a Fatah ifjúsági tagozatát testvérszervezetüül fogadta.

8. Az amerikai kampuszok lakmuszpróbája: cionista vagy-e?

Miközben Izrael rendezi kapcsolatait az Emírségekkel, Bahreinnal, Marokkóval és Szudánnal, az amerikai egyetemeken dúl a politikai harc. Ez

kérdés: *Vállalja-e, hogy nem utazik Izraelbe?*, illetve *Támogatja-e a BDS mozgalmat, és ha nem, miért nem?*

10. Chilében a zsidó kisebbség létszáma húszezer, a palesztin közösségé mintegy háromszázezer. Vezetőik az utóbbi időben radikalizálódtak, és a Hamász ideológiájával azonosulnak. Daniel Jadue építész a főváros, Santiago de Chile egyik kerületében (Recoleta) polgármester. Közpénzekből támogatja a BDS-t és az Izrael-ellenes aktivitást. A chilei zsidó közösséget kettős identitással vádolja, szerinte a zsidó állam ügynökei. Nyilatkozataiban három Ábrahám-vallás híveit sértegeti: *Ha zsidónak született, jogosan hiheted azt, hogy a választott nép tagja vagy, és gyilkolhatod a palesztinokat, élhetsz a hazájukban. Ha moszlim családba született, jogosan hiheted, hogy egy háború szent lehet. Ha keresztény vagy, azt gondolhatod, hogy a szegények meg vannak áldva, és haláluk után elnyerik méltó jutalmukat.* Mindez egy olyan ember szája, aki egyszer még az ország elnöke is lehet.

Wiesenthal.com – Bassa László / Szombat

Az Élet Menete Alapítvány 2021.

Kedves Barátaink! A koronavírus miatt sajnos az idei évünk nem úgy alakult, ahogy azt terveztük, de reméljük, a jövő évben sikerül ismét megvalósítanunk minden programunkat. Mi teljes erőbedobással dolgozunk ezért!

Január 27. Embermentők emlékmű avatás és Kézdy György Díjátadó

Márciustól utazó vagonkiállítás
Kisújszállás, Debrecen
és Salgótarján helyszíneken

Április 7–11. Élet Menete
Lengyelországban (Yom Hashoah)

Április 11–18. Élet Menete
Izraelben (Yom Hazmaut)

Április 25. Élet Menete Budapesten

Az első magyar szépségkirálynő

Simon Böske 16 éves volt, amikor az első kisebb szépségversenyét nyerte, 1929-ben pedig ő lett Európa leggyönyörűbb nője.

Az első Miss Európa szépségversenyt 1928-ban rendezték meg, ekkor egy svájci hölgy, Stefanie Job nyerte el a koronát. Egy évvel később azonban magyar sikernek örvendhetett az ország: Simon Böske mindenkit elkápráztató szépségével.

A fiatal lány 1929. január 6-án először az első Miss Hungary, azaz akkoriban Miss Hungária nevű versenyen győzelmeskedett, így jutott ki a párizsi eseményre. És bár Európa-szerte rajongtak érte, itthon sokan támadták származása miatt, élete pedig korántsem csak a luxusról és a csillogásról szólt.

Simon Böske, az első magyar szépségkirálynő

Simon Erzsébet 1909. február 15-én született Keszthelyen Simon Sándor járási tisztiorvos és Hoffmann Janka lányaként. Zsidó családban nevelkedett, gyermekként angolul és németül is tanult, valamint az iskolai színjátszó csoport tagja volt. A karcsú, törekény alkatú, porcelánbőrű, kék szemű fiatal hölgy szépségére már korán felfigyeltek: 16 éves korában először a Keszthelyi Korzó Szépévé, aztán pedig a Balaton Tündérévé választották.

Az első Miss Hungária versenyen barátnői biztatására indult, és 218 lány közül őt választották meg a legszebbnek. Győzelmének köszönhetően sokan megismerték a nevét. Még irodalmi körökben is foglalkoztak a híresen szép magyar lánnyal: Márai Sándor például levelet írt neki, Karinthy Frigyes pedig később interjút készített vele.

Böske az Orient Expressz első osztályán utazhatott Párizsba a nagy versenyre, ahol tizenhat ország indulója közül választották meg a leggyönyörűbbnek. Egész Európát lenyűgözte, és hazaérkezésekor a Kelti pályaudvaron hatalmas ünneplő tömeg várta, azonban nem mindenki örült a sikerének. Voltak, akik úgy gondolták, zsidó származása miatt nem méltó arra, hogy képviselje az országot, ezért a pályaudvaron tün-

származása miatt sok kegyetlenséggel szembesült, illetve bármit is tett, azzal a bulvármagazinok címlapjára került.

A szépségkirálynő végig szerény maradt, nem szállt a fejébe a hírnév. Semmi más vágya nem volt, csupán jól férjhez menni. Minden munkájától visszautasított, és inkább a kéréire koncentrált. Sokan szívesen elvették volna, a számos férfi közül végül Brammer Pál textilkereskedőre esett a választása, aki később boltjaiban manökenként is foglalkoztatta feleségét.

Házasságuk azonban öt év után válással végződött, ezt követően Böske Jób Dánielhez, a Vígszínház igazgatójához ment feleségül. Boldogságuk nem tarthatott sokáig, ugyanis a háború alatt bujkálni kényszerültek a fővárosban. A holokausztot túléltek, de az asszonyt nagyon megviselték az átélt borzalmak. Mentális állapota leromlott, majd agysorvadást diagnosztizáltak nála. 1970. október 28-án, 61 évesen hunyt el, férjével együtt a Kozma utcai izraelita temetőben nyugszanak.

Váradi Melinda / Femina

tető csoportok is megjelentek. Mivel végül kocsival érkezett haza, velük közvetlenül nem találkozott, de később a Gellért Szállóban tartott bálon is demonstráltak ellene, és Miss Palesztinának gúnyolták.

Arról is szóltak a hírek, hogy Böske részt vesz az amerikai Miss Universe versenyen is, ám mivel ugyanazokkal a lányokkal méretteget volna meg, akikkel korábban, ezt nem rendezték meg. Végül csak Miss Amerika és Miss Európa csaptak össze a deauville-i kaszinóban megtartott eseményen, ahol holtverseny alakult ki, így az 50 ezer frankos díjat megosztották a két lány között.

Nem vágyott színésznői karrierre

Böske nemcsak itthon, hanem külföldön is nagy népszerűségnek örvendett. Számos hírességgel találkozhatott, sőt a monacói herceg, illetve a francia köztársasági elnök is fogadta őt. Párizsi tartózkodása alatt rengeteg rendezvényen vett részt, és több filmszerepet is felkínáltak neki. Az intelligens, művelt és gyönyörű lány azonban mindegyiket visszautasította. Az ismertség előnye mellett ugyanis annak árnyoldalát is bőven megtapasztalta. Bár a szponzorok ajándékokkal halmozták el, balatoni nyaralót és szerepeket kínáltak neki,

APRÓ-HIRDETÉS

Üzemorvosi, háziorvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő–szerda 15–16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Műfogorrögzés miniimplantátumokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1. 320-4778. www.drviragdental.hu és www.mini-implantatum.hu

Órajavítás, faliórák felújítása garanciával. Jung Péter, VII., Garay u. 45. 06-70-505-5620, www.jungoras.hu

Herzl Tivadar örököi hagyta nekünk....

Biztosítani akarjuk a zsidó nép és Izrael Állam létének folytonosságát.

Az Ön öröksége is hozzájárulhat e célhoz.
Keren Hayesod - United Israel Appeal,
a szervezet, amely Izrael részére gyűjt adományt.

Tőlünk megtudhatja hogyan
E-mail: legacy@kh-uisa.org.il
Telefax: +972-4-6263636
Mobil: +36-30-7154136

Mojzes Ivrat rovata

Mit adnék

Mi,
komoly emberek,
a múlt idő súlyától megnehezedve,
átérezve felelősségünket a környezetünkért,
szembenézve létünk tanulságaival,
íme kimondjuk a tételt;
nem fogunk már,
csak oly dologba,
mely az értékek szigorú,
és egyenlő cseréjén alapszik.

Mit adunk tehát, és miért,
döntéseink
csak ezen forognak.
Súlyért súlyt,
tömegért tömeget,
őszinte szóért az igazat.

S mivel e világnak magunk is
a részei vagyunk,
így ránk is vonatkozik
az egyenlő értékű cseréknek
szigorú törvénye.
Mi adnék tehát!
A kérdés meg nem kerülhető.

Mit adnék?

Szép álmodért
kisímitom a szemedből hajadat,
csókodért ölelést,
egy mosolyodért
az életemet.

A visegrádiak országaik zsidó közösségeit mutatják be Pekingben

A Visegrádi Együttműködés három tagállama – Magyarország, Csehország és Lengyelország – zsidó kulturális örökségét bemutató fotókiállítás nyílt a Pekingi Magyar Kulturális Intézetben (PMKI).

Az Európai Kulturális Utak – V4 Zsidó Örökség című kiállításon az érdeklődők fotósorozatokon keresztül fedezhetik fel a három ország zsidó közösségeit, építészeti és kulturális lenyomatait, írja tudósításában az MTI.

Magyarország zsidó örökségének részeként egyebek mellett a budapesti Dohány utcai zsinagógát, a Magyar Zsidó Múzeum és Levéltárat, a Raoul Wallenberg Emlékparkot, továbbá a 19. században épült pécsi zsinagógát mutatja be a tárlat képeken és a hozzájuk csatolt ismertetőkön keresztül.

Agnieszka Traczewska felvétele

Csehország a 10 csillag elnevezésű, uniós társfinanszírozású projekt elemeit vonultatta fel a kiállításon. A projekt célja a zsidó kultúra tíz regionális központjából álló, központilag koordinált hálózat létrehozása. A központokat a tíz különböző helyszínen található, a 16. és a 19. század között épült zsinagógák, valamint a zsidó kulturális örökséghez tartozó egyéb épületek felújításával alakítják ki.

Lengyelország az egykor többségében zsidók lakta településeket bemutató fotósorozattal vett részt a közös kiállításon. Agnieszka Traczewska lengyel művész képei a lengyel chászidokat – a 18. század közepén Lengyelországból indult zsidó mozgalom, a chászidizmus követői – hozzák szinte testközeliségbe. A portrék és a vallásgyakorlatról, valamint közösségi eseményekről készült fotók segítségével a látogatók a chászidok egyébként zárt világába nyerhetnek bepillantást.

A Kulturális Utak programot 1987-ben indította el az Európa Tanács az európai kulturális értékek gazdagságának és sokszínűségének szélesebb körű népszerűsítésére. Mostanra csaknem negyven, különböző témák köré épülő útvonal szerepel a listán.

A Pekingi Magyar Kulturális Intézetben a Kulturális Utak kiállítás első részét még szeptemberben tartották, a zsidó örökségről szóló tárlat szervezésébe azonban már a V4-es partnereket is bevonták.

NAPTÁR

Január 22., péntek	Svát 9.	Gyertyagyújtás: 4.12
Január 23., szombat	Svát 10.	Szombat kimenetele: 5.22
Január 28., csütörtök	Svát 15.	Tu bisvát
Január 29., péntek	Svát 16.	Gyertyagyújtás: 4.23
Január 30., szombat	Svát 17.	Szombat kimenetele: 5.31

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének lapja
1075 Budapest, Síp u. 12.
Telefon/fax: 322-2829
E-mail: ujélet@mazsihisz.hu

Főszerkesztő:
Kardos Péter
Olvasószerkesztő:
Gábor Zsuzsa
Kiadótulajdonos:
Mazsihisz

Előfizetési díjak:
Belföldön: 1 évre 4800 Ft
Külföldre 6800 Ft/év
USA és Izrael: 7500 Ft/év

Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.

OTP bankszámlaszám:

11707024-22118480

OTP SWIFT kód:

(BIC) OTPVHUBB

IBAN:

HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000
Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletág, előfizethető a kiadónál.
Postacsek: 11707024-22118480
Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk intézése a 06-(1)-767-8262-es számon.

Szerkesztés, tördelés:

WolfPress Nyomdaipari Kft.

Nyomdai munkák:

mondAt Kft., www.mondat.hu

Felelős vezető: Nagy László

ISSN 0133-1353

A Deák

Ő az, akinek elég egy nevet, netán csak egy utcát említeni, az esetek jelentős részében már sorolja, kinek az emléktáblája található a közelben, melyik épület kiról-miről híres vagy éppen hírhedt. Ezt a képességét is kamatoztatta sok éven át, egészen a Covid megjelenéséig. Sétákat vezetett, az érdeklődés mindig nagy volt. A vírus okozta veszélyhelyzet óta 50-60 ember már bőven csoportosulásnak számít, így a technika segítségével, lakásából, fotelben ülve osztja meg ismereteit esetenként ezer feletti nézővel, hallgatóval.

Deák Gábor százak ismerik mint a Mazsike egyik alapítóját vagy a Lauder Javne-iskola kurátorát.

Nagyon nem mellékesen az Aura Könyvkiadó tulajdonosaként számos olyan kötetet adott és ad ki, melynek írója zsidó, vagy témája a zsidósággal kapcsolatos.

Az is ő, aki szívesen ad tanácsot, segít, kapcsolati tőkéje kiapadhatatlan. Büszkén nevezem barátomnak, sok évtizedes ismeretségünk okán „ki is használok”, ha csak lehet...

Minden hónap valamelyik hétfőjén ő a vendég a Generáció Klubjában, ahol várják, szeretik, s előadásai mindig érthető fülekre találnak.

– Honnan az érdeklődés és az óriási ismeretanyag, ami elengedhetetlen ahhoz, hogy városnéző sétákat vezessz?

– Furcsa, de engem az emléktáblák már gyerekkorom óta érdekelnak. Mindig úgy éreztem, hogy sok mindent lehet megtanulni belőlük. Egy mondjuk ismeretlen ember életéről egy vagy két mondatban megtudtam a lényegét. Amikor tanár lettem, az ismeretterjesztésben is használtam az emléktáblákat. Sőt, mindkét fiam „megszenvetve” ezt a mániámat. Sétálás közben megálltunk egy-egy emléktábla előtt, és – már ismerték a betűket – el kellett olvasniuk a szöveget. Utána elmeséltem nekik azt is, amit tudtam az emléktáblán szereplőről. Nem állítom, hogy nekik is kedvenc játékok volt ez, de már felnőttként kiderült, hogy rengeteg ismeretet rögzítettek olyankor. Úgy gondoltam, hasznos dolog, ha megjegyzem az emléktáblákat, sőt, a fiúkkal közös játékom szerint ha bárhol jártak a városban, felhívtak, megjelölve a pontos helyszínt, és nekem meg kellett mondanom, kinek a neve olvasható a táblán. Persze ha nem tudtam, 100 forint volt a jutalmuk. Sokszor vesztettem, de mindhárman tanultunk.

– Nyilvánvaló, hogy volt folytatás...

– Ez a történet csak arra volt jó, hogy elmeséljem, miként kezdődött az a szenvedélyem, ami később Budapest történetének szélesebb körű

Deák Gábor munka közben

megismeréséhez vezetett. Évekig gyűjtöttem a történeteket, az anekdotákat, ismerős és ismeretlen emberek életrajzait. Miután életem erősen a zsidósághoz kötődött, talán az első voltam, aki feladatának tekintette a város zsidó emlékeinek felkutatását és bemutatását. Amikor ezt elkezdtem, még nem voltak ilyen tematikájú városnéző séták. Ma már nagyon sokféle és nagyon sok szempontú séta van.

– Hol, hogyan kezdődött a profizmusod? Osztottak-e meg veled addig ismeretlen történeteket, információkat?

– Az első helyszín a lakóhelyem, Lipócia volt, és a sétákat a Mazsike szervezésében tartottam. Az évek során egyre újabb és újabb történeteket találtam meg, így mindig egy kicsit mást mondhattam a sétatársaimnak. Próbáltam mindig megújítani a séták stílusát, tőlem lehetett kérdezni, ki lehetett javítani, ha tévedtem, és nemcsak az eseményeket, nemcsak az épületek történetét meséltem el, hanem a saját érzéseimet és a zsidósággal kapcsolatos felfogásomat is átadtam a hallgatógóimnak. Amikor Tomi Lapid, Izrael Állam egykori miniszterelnök-helyettese Budapesten járt, elmesélte egyik találkozásunk alkalmával, hogyan menekült meg 1944-ben, amikor édesanyjával együtt a Duna-partra vitték kivégezni a nyilasok. Akkoriban még álltak azok a kis zöld házak – nyilvános vécék –, amelyekből ma már alig-alig látható. Volt egy ilyen a Jászai Mari téren is, és amikor elhajtották őket előtte, az édesanyja azt mondta, meneküljön be a zöld házba, és ott bújjon el. Így maradt életben, ellentétben az édesanyjával. Ezt a történetet azóta is mindig elmesélem a séta folyamán. Megmutatom ilyenkor azt a házat is, ahol Tom Lantos, az amerikai szenátus egyetlen holokausztűlélő magyar tagja bujkált a nyilasok elől.

A lipóciai séta végállomása mindig Raoul Wallenberg szobra a Szent István parkban. Mivel a szobor vissza-

hozásának és újbóli elhelyezésének egyik kezdeményezője voltam, rengeteg személyes élményem van ezzel kapcsolatban, és csak arra kell vigyáznom, hogy a séta végén már amúgy is elfáradt publikumot ne terheljem túlságosan.

– S következett a VII. kerület.

Az Erzsébetvárosi Zsidó Történeti Tár, a Csányi5 létrejötte után felkérést kaptam, hogy meséljek Erzsébetváros zsidó múltjáról. Ez lett a Rejtelmes Erzsébetváros sétasorozat, amelynek a hetedik részénél tartok, és amely még mindig kifogyhatatlanul sok történetet rejt magában. Ebben a kerületben születtem és nőttem fel. Bejártuk már a Király utcát, a pesti zsidóság korabeli főutcáját, elmentünk a Damjanich utcába, amely mindjárt három híres magyar fró szülőhelye is, és ahol az első magyar női pilóta élt. Jártunk a Csikágóban, a Bethlen téren, megemlékeztünk Erzsébetváros híres zsidó lányairól-aszonyairól. És még mindig nagyon sok elmesélendő és megnézendő érdekesség van!

– A fotel?

– A sétákat csak a Covid állította le! Ekkor jött az ötlet, hogy lehet sétálni a fotelból is. Könnyű volt kitalálni, de nehéz megvalósítani. Ültém a saját fotelemben, szemben a saját mobiltelefonommal, és meséltem. Legutóbb például képzeletben végigmentem a Dob utcán, és közel 20 percen keresztül monologizáltam. Ha majd a járvány után gyalog elmegyünk ugyanoda, akkor a séta minimum másfél-két órán át fog tartani. Meg lehet tudni, hol rejtőzik Molnár C. Pál hatalmas falfestménye, amely Horthyt ábrázolja, vagy hol van Európa legnagyobb, 13 millió darabban bíró bélyegmúzeuma. A Séták a fotelból sorozat mind a négy részét, melyeket segítőim képekkel és zenével egészítettek ki, meg lehet nézni a Csányi5 Facebook-oldalán. És csak jelzem előre, hogy készül az ötödik rész is.

– Köszönöm!

GJ

Mikor indult a világ első zsidó rádiója?

Ha Breuer Péter újságíró sikerrel pályázik a rádiófrekvenciákról döntő médiahatósághoz, akkor új zsidó rádió indulhat Budapesten. Ennek kapcsán készítettünk egy rádiótörténeti összeállítást, amelyből kiderül, hol és mikor hozták létre a világ első zsidó rádióját, megtudhatják, mi köze volt a rádióknak Izrael megalapításához, s felidézük az első magyar internetes zsidó rádiót is.

A Heti TV és a Breuerpress hírügynökség tulajdonosa, **Breuer Péter** az egy éve üresen álló FM 98,0 MHz frekvenciát pályázza meg egy napi 24 órás zsidó rádió létrehozására – olvashatták a Mazsihisz honlapján. Ennek kapcsán a teljesség igénye nélkül készítettünk egy rádiótörténeti összeállítást a legfontosabb adatokkal, tényekkel az Arcanum adatbázis segítségével.

Hol és mikor indult az első zsidó rádió?

A válasz: Tel-Avivban, 1932-ben.

Erről a korabeli lapok így számoltak be:

A nagy tel-avivi nemzetközi mintavásár alkalmával

a közelmúltban helyezték üzembe és avatták fel a világ első zsidó rádióállomását, amely nem csupán a fiatal zsidó zenét és irodalmat, hanem az arab művészetet is ismertetni óhajtja. Az adóállomás stúdiójának munkáját kulturbizottság irányítja, amely súlyt helyez arra, hogy a mikrofon előtt héber, angol és arab nyelven Palesztina egész műveltsége szóhoz jusson. A tel-avivi főállomáson kívül stúdiót fognak létesíteni Jeruzsálemben is, hogy bekapcsolják a világ rádióhálózatába a szent várost, és onnan közvetíthessék a különböző vallások nagy ünnepeinek és istentiszteleteinek lefolyását. Ezenkívül hamarosan egy rövidhullámú adóállomást is építenek, hogy lehetővé tegyék az Európával való programcserélést. A jelenlegi tel-avivi stúdióban egyébként a palesztinai opera tagjai gyakran német nyelven is előadnak. Mostantól kezdve tehát a biblia nyelvén is szól a rádióhívás: Háksev, háksev po Tel-Aviv! Halljátok, halljátok Tel-Avivot!

rádió építését felkaroló körök Anglia mellett döntöttek, ahol a rádió működését a leghathatósabbnak tartják, hisz az angol világbirodalom véreire keresztül minden földrész angol lakosságának figyelmét felhívhatták a zsidóság világhelyzetére.

Hogyan kapcsolható össze Izrael Államának megalakulása a rádióval?

Ilyen egyszerűen: Jeruzsálemből jelentik: Pénteken délután a Zsidó Nemzeti Tanács ünnepélyes keretek között kikiáltotta a zsidó állam megalakulását. A zsidó állam kikiáltását az Izrael Hangja elnevezésű új zsidó rádióállomás sugározta világgá. (1948. május 16.)

Mikor alakult meg Franciaország első zsidó rádiója?

Válasz: 1981-ben.

Ennek azért van jelentősége, mert Európában a vészorkorszak óta Franciaországban él a legnagyobb számú zsidó közösség. Rádiójukról az Új Élet 1985. augusztus 15-i száma írt Zsidó Világhíradó rovatában:

1981 novembere óta működik Párizsban zsidó rádióadó. 112 tagú személyzetéből mindössze 8 van státuszban, a többiek társadalmi munkában dolgoznak. Egy statisztika szerint a francia fővárosban és környékén kb. 300 ezer állandó hallgatójuk van, akiknek 35%-a nem zsidó. Franciaországban egyébként 18 helyi állomás van hitközségek tulajdonában. Hírek, kulturális események, a zene világa, kommentárok és vitaműsorok színesítik adásaikat.

Mikor és ki indította el az első magyar zsidó internetes rádiót?

A válasz: 2003-ban Seres Attila.

Az MTI tizenhét éve számolt be arról, hogy Rádió Zs néven kezdte meg működését az első magyarországi zsidó internetes rádióállomás, erről **Seres Attila**, a műsort szolgáltató Sófár Egyesület elnöke tájékoztatta a távirati irodát. Mint mondta: *Koncepcióknak lényege, hogy új kommunikációs csatornákat kell nyitni a zsidóság különböző irányzatai, csoportjai, a zsidósághoz rokon, baráti, kulturális szálakon kötődők, valamint a befogadó nemzetek, társadalmak nem zsidó tagjai között. Szándékaik között említette a 21. századi zsidó identitások körvonalazását, Izrael árnyalt képének megrajzolását.*

Kácsor Zsolt / Mazsihisz

Breuer Péter új budapesti rádió indítását tervezi

Megerősítette a Media1 érdeklődésére Breuer Péter, hogy versenybe száll a budapesti FM 98,0 MHz közösségi rádiós frekvenciáért, hogy azon 7x24 Rádió néven új rádiót indítson.

Breuer Péter, a Heti TV és a Breuerpress hírügynökség tulajdonosa, a rádió ületgazdájá azt mondta a Media1 érdeklődésére, hogy a Klubrádió által jelenleg használt FM 92,9 MHz és a Klubrádió évekkal ezelőtt használt frekvenciájára, a hamarosan szintén megpályázott FM 95,3 MHz-re nem pályázik, méghozzá lelkiismereti okokból, mivel dolgozott korábban a Klubnak mint közel-keleti tudósító. Azt Breuer azért nem tartja aggályosnak, hogy elinduljon a budapesti FM 98,0 MHz-ért, mivel az nagyjából egy éve üresen áll. (Ezt a frekvenciát a Civil Rádió használta korábban, de a Média tanács nem hosszabbította meg a rádió jogosultságát, majd a Civil Rádió megtámadta a döntést, de a bíróságon az NMHH Média tanácsának adtak igazat.)

Breuer Péter azt mondta, új rádióját azért 7x24 néven tervezi elindítani, mivel a hét minden napján 24 órában sugároz majd. A 7x24 egy zsidó közösségi rádió lesz, benne sok beszéddel, félóránként hírekkel, információkkal, közte pedig közel-keleti, akár pörgősebb arab zenékkal is. A rádió célja, hogy összehozza az embereket, párbeszédet teremtv zsidók és keresztények között is.

Breuer azt is mondta, rádiójába, ha elnyer hozzá frekvenciát, nem enged majd be szélsőségeket, így a Mi Hazánk Mozgalom és a Jobbik képviselői biztosan nem léphetnek át az ajtaját.

A Vodafone Magyarországnál drágább csomagba került át a Heti TV

Azt mondta, azért is fontos számára, hogy elindítsa a rádiót, mivel a Heti TV-t a Vodafone Magyarország nemrég a drágább, prémium csomagba tette át, ezért sok ideges telefonot kapnak, ugyanis a kisebb csomag előfizetői nem tudják elérni a csatornát. Breuer szavai szerint nagyjából napi 150 ilyen telefonhívás is befut hozzájuk, ami azt igazolja, hogy sokan nézték ezt a csatornát.

Hozzátette, elindulásukat nagyban segíti, hogy tévés tartalmaik egy részét rádióra is adaptálni tudnák, ehhez minimális befektetésre lenne csak szükségük.

Breuer Péter azt mondta, mivel közösségi rádióról van szó, amihez ha cége elnyeri az NMHH Média tanács pályázatát, ingyenesen használhatnák a frekvenciát, egészen minimális összegből tudnák elindítani a Heti TV mellett a 7x24 Rádiót. Rádiójára jellemző lenne, hogy vágás nélkül sugározná a műsorokat, mivel nem híve az utólagos korrekcióknak.

Breuer Péter elárulta, a Heti TV nagyjából 10 fős stábbal dolgozik, és ebben benne van a sminkestől kezdve mindenki, beleértve Breuert is persze, akinek megannyi funkciója van a tévénél, és az ő feladatai is kiegészülnének egy esetleges győzelem esetén még rádiós teendővel is. Mindössze néhány fővel kellene bővílniük, hogy a rádiót el tudják indítani.

A 68 éves Breuer Péter 2016 májusában jelentette be, hogy országos kábelhálózatokra is felkerül az interneten elérhető tévécsatornája, a Heti TV.

Breuer azt mondta most a Media1-nek, hogy a tévécsatornának jelenleg is 100 százalékban ő a tulajdonosa, és a rádió esetében is ő lenne az egyedüli tulajdonos. A rádiós pályázatról azt mondta érdeklődésünkre, az lényegében már készen is van. Pályázni várhatóan a Breuerpress International nevű céggel fog az FM 98,0 MHz-re.

Változóban a Spirit FM tervei

Korábban az ATV Csoporthoz tartozó Spirit FM is közölte, hogy úgy tervezi, elindul a 92,9 MHz mellett az FM 98,0 MHz-es frekvenciáért. A Media1 azonban úgy tudja, a rádió jelenleg vizsgálja annak lehetőségét, hogy mégsem indul el ez utóbbi frekvenciáért, hanem inkább a jelenleg évek óta üresen álló, évekkal ezelőtti klubrádiós FM 95,3 MHz-re pályázik majd, amennyiben a már beadott 92,9 MHz-re (a Klubrádió által jelenleg használt, de januárban lejáró frekvenciára) vonatkozó pályázatuk sikertelennek bizonyulna. A 95,3 MHz frekvencia ugyanis lényegesen több, akár hozzávetőlegesen mintegy 2 millió hallgató elérésére is alkalmas lehet, míg a 92,9 MHz vételkörzete ennél valamelyest kisebb, a Civil-féle, Breuer Péter által megpályázott 98,0 MHz-é pedig lényegesen kisebb.

Szalay Dániel / Media1